

Redaktörer
Juhani Koponen
Jari Lanki
Mariko Sato
Anna Kervinen

Att forska i utveckling

EN INLEDNING

Översättning till svenskan
Anne Rosenlew
Märta Salokoski

Gaudeamus

Originalalets titel: *Kehityksen tutkimus. Johdatus perusteisiin*

© Gaudeamus Helsinki University Press 2016

Copyright © 2017 författarna och Gaudeamus Helsinki University Press

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Fotografier: Raisa Karjalainen, Anna-Maija Koponen, Jari Lanki, Laura Oja,
Kukka Ranta

Pärm: Emmi Kyytsönen

Biblioteksklass: 36.96

UDK: 339.96

ISBN: 978-952-495-422-8

Innehållsförteckning

- I UTVECKLING OCH UTVECKLANDE 9**
- 1. Utvecklingsforskning – kunskap och verksamhet 11**
Utvecklingsforskningens objekt och ändamål: problemorientering 13
Utvecklingsforskningen som samhällsvetenskap: kravet på utvecklingsrelevans 19
Utvecklingsforskningens löften och begränsningar 28
- 2. U-länderna och hur vi kan förstå världen 33**
U-länderna och syd 34
U-landet som en kategori inom internationell politik och ekonomi 35
”U-land” som forskarnas kategori 50
- 3. Vad innebär utveckling? 55**
Utvecklingens innehåll och struktur 56
Utveckling som mål och ideal 57
Utveckling som historisk process 59
Utveckling som intentionell verksamhet eller intervention 66
Utvecklingens grammatik 67
Utvecklingens historia 68
Utvecklingen och dess kritiker 73
- II U-LÄNDERNAS BAKGRUND OCH POSITION 77**
- 4. Olika förklaringsmodeller för utveckling 79**
”Ras”, kultur och utveckling 80
Många definitioner på kultur 81
Geografi och miljö: från determinism till possibilism 87
Historiens och politikens utvecklingsinterventioner 94
Den immanenta utvecklingen och utvecklingsinterventionen 103
- 5. Skilda utvecklingsvägar i nord och syd: den globala ojämlikhetens uppkomst 109**
Världens utveckling: evolution och expansion 112
Den europeiska utvecklingen: den industriella kapitalismens genombrott 114
Den europeiska expansionen och tillblivelsen av nord 118
Den industriella kapitalismen och syd 127
Vilken utveckling är avvikande – den i syd eller den i nord? 136
- 6. U-länderna i världsekonomin 139**
Den globala produktionens nya geografi 140
U-länderna på den globala finansmarknaden 153
Rivaliserande principer i den globala handelspolitiken 157
WTO – det globala kapitalets redskap eller u-ländernas vän? 163
Förändringstrender i världshandeln 166
En öppen ekonomi kontra en aktiv utvecklingspolitik 168
Till sist: vad kan vi lära oss av u-ländernas ekonomiska historia? 172

III UTVECKLINGENS PROBLEM OCH MÖJLIGHETER 175

7. **Befolkning och migration i utvecklingen: den "unga" vs. den åldrande världen 177**
Demografins grunder 179
Globala befolkningstrender: befolkningstillväxten minskar 181
Teorin om demografisk transition och kritiken av den 184
Faktorer som inverkar på födelse-tal och dödlighet 187
Folkökning och fattigdom: orsaker och konsekvenser 190
Den internationella befolknings-politikens utveckling 196
Migrationen förändrar världen 202
Dialektiken mellan befolkning, flyttningsrörelserna och utvecklin-gen 209
8. **Landsbygder i u-länderna 215**
De mångfacetterade hushållen 215
En brokig mångfald av levnadsvill-kor och jordägarförhållanden 217
Utkomstsättens mångfald i Hon-duras 222
Det stökiga träkolet i Tanzania 227
Landsbygden i Kambodja: rörelse, kontinuitet och avbrott 230
Landsbygdens mångfald 236
9. **Städernas hot och möjligheter 239**
Vad är en stad? 240
Kolonialismens inverkan på stä-derna i kolonierna 241
Modernisationen och städerna 245
Staden och utvecklingen 246
Orsakerna till städernas tillväxt 250
Den dualistiska stadsstrukturen: städer i städerna 252
Framtiden ligger i städerna, men en hurudan framtid? 262

10. **Utvecklingens kön, könets utveckling 267**
Könsforskningens grundbegrepp 267
Kön i utvecklingsforskningen och -politiken 274
Från traditionella indelningar till kritiska ståndpunkter 276
Kön i utvecklingssamarbetspra-xis 284
Framtida utmaningar 289
  11. **Miljö och utveckling 295**
Miljö, natur och utveckling 297
Naturskydd och lokal utkomst 299
Naturtillgångarna och den extrak-tiva industrin 301
Att ta resurser i besittning i utvecklingsländerna 302
Miljörisker och miljöosäkerhet 305
Miljöfrågorna och hållbar utveck-ling 306
Klimatförändringen och syd 309
Att förvalta miljön 317
Miljörörelserna 318
  12. **Konflikter, säkerhet och utveck-ling 325**
Vad avses med säkerhet? 326
Säkerhetens och utvecklingens his-toria 328
"Gamla" och "nya krig" 329
Förklaringsmodeller för konflik-ter 331
Säkerhet eller säkerhetisering? 337
"Sköra" stater och globaliseringen av förvaltningen 339
Stater bildas eller konstrueras? 343
Säkerhet eller utveckling? 350
- ### IV UTVECKLING SOM HANDLING 355
13. **Löften och motsättningar i utvecklingspolitiken och utveck-lingssamarbetet 357**
Från utvecklingshjälp till utveck-lingspolitik 360
Utveckling, politik och koherens 362

Utvecklingspolitikens stora riktlinjer: syntesen och dess utmaningar 367
Utvecklingssamarbetet och utvecklingsbiståndet 373
Utvecklingsbiståndets inriktning och betydelse: utvecklingspolitik vs. utrikes- och handelspolitik 374
Utvecklingssamarbete som projekt- och politisk praxis 381
Utvecklingsbiståndet som en kamp om resursfördelning 390
Utvecklingspolitikens resultat och möjligheter 393

14. Global styrning, utveckling och makt 403

Maktens många ansikten 405
Staten som styrelseform 410
Från internationellt samarbete till global styrning 422
Enskilda företag för utveckling? 433
Medborgarsamhället – en vakthund mot makten eller statens och kapitalets kompanjon? 438
Globalt styre – av vem? 450

Bilder 456

Skribenterna 457

Tack 460

Index 461

INFORUTOR

Ruta 1.1. U-landsforskning, utvecklingsforskning eller forskning om utveckling 12
Ruta 1.2. Mångvetenskaplighet och interdisciplinaritet 18
Ruta 2.1. Mapa mundi och världsbilden 36
Ruta 2.2. Grupp 77, 38
Ruta 2.3. Bruttonationalprodukt och bruttonationalinkomst 41

Ruta 2.4. Världsbankens indelning av ekonomier 46
Ruta 3.1. Transitiv, intransitiv, immanent, intentionell ... 60
Ruta 3.2. Developmentalism som diskurs 70
Ruta 4.1. Dieter Senghaas "sanningar" 103
Ruta 5.1. Två uppfattningar om kapitalismen 117
Ruta 5.2. Världssystemhistoria som alternativ 122
Ruta 6.1. Från GATT till WTO 161
Ruta 7.1. Demografins centrala begrepp 180
Ruta 7.2. Indiens befolkningspolitik 193
Ruta 7.3. Kyrkan, ekonomin och befolkningen: Latinamerika 197
Ruta 7.4. USA och abortfrågan 199
Ruta 7.5. Kinas enbarnspolitik 203
Ruta 7.6. Migrationsterminologi 206
Ruta 8.1. Livsmedelssäkerhet och global ojämlikhet 218
Ruta 9.1. Den statistiska definitionen av en stad 243
Ruta 9.2. Lima. Staden där man beslagtagit jorden inofficiellt 254
Ruta 9.3. Urbaniseringen i Kina 257
Ruta 9.4. Vem hör till den informella sektorn? 258
Ruta 10.1. Pekingkonferensens handlingsplan 281
Ruta 10.2. Un Women 283
Ruta 12.1. Är naturresurser en välsignelse eller en förbannelse? 334
Ruta 12.2. Att återanpassa före detta krigare i samhället 348
Ruta 13.1. Utvecklingsbistånd och utvecklingssamarbete 358
Ruta 13.2. Utvecklingspolitiken 361
Ruta 13.3. Koherent politik och utvecklingspolitisk koherens 363
Ruta 13.4. Från miljarder till biljoner – var tas pengarna ifrån? 378
Ruta 14.1. Världsbanken och IMF 422
Ruta 14.2. "Tala inte om oss utan med oss" 444